

komma att till Åminne förlägga Norrbottens landbruksskola, bevilja ett anslag af 15,000 R:dr att utgå med 3,000 R:dr R:mt årligen, med hvilket, öfvertygad såsom jag är om bolagets fortfarande enskilda oegennyttiga uppoffringar för det afsedda nyttiga ändamålet, detta otvifvelaktigt skall ernås, utan att andra bestämmelser behöfva fästas vid anslaget beviljande, än att å stället efter tillgången på utrymme må kostnadsfritt lemnas varmrúm och sängkläder åt de af allmogen, som för inhemtande af landthushållningen derstädes eller delar deraf, såsom mejeriyrket, ladugårdsskötsel o. s. v., vilja besöka Åminne, äfvensom att Åminne-direktionen borde delgifva Kongl. Landbruks-akademien årsberättelsen öfver förvaltningen af försöksanstalten, med rättighet för nämnda akademi att i sin ordning gifva direktionen del af de anmärkningar vid förvaltningen, hvartill antingen nämnda årsberättelse eller å stället anställd inspektion kan föranleda.

Stockholm den 29 Januari 1867.

S. P. Bergman.

N:o 51.

Af Herr **Trolle, Carl Axel**, om ändringar i Kongl. Förordningarne angående en Allmän Hypotheksbank för Riket, samt de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Det torde numera icke af någon på fullt allvar kunna bestridas, att ju vårt lands jordbrukare, äfvensom bruksegare i allmänhet, äro stadde i en ganska stor förlägenhet att finna ej mindre nödigt förlags- och drift-

kapital på vilkor, som öfverensstämma med arten af deras näringsfång, än äfven att bära den skuld, som de utan tvifvel i väsendtlig mån ådragit sig genom förbättringar af deras egendomar och inventarium.

Såsom ett ovedersägligt bevis om denna penningeförlägenhets verklighet torde få gälla det kända förhållande, att utsökningsmålen här och hvar inom landet uppgått till ett förut oerhördt antal; hvarföre vi ock här på detta rum, för få dagar sedan, hört uppgifvas dessas antal blott hos en länsstyrelse till 11 à 12,000 stycken; och från andra orter lära icke mindre nedslående underrättelser kunna meddelas. Vi erinra oss dessutom säkerligen alla, hurusom detta beklagliga förhållande blifvit vid denna riksdags början så väl från thronen som inför thronen vitsordadt. Och, mine Herrar, hvad annat betyda väl de olika, tid efter annan återkommande försöken i skiljda landsorter och företrädesvis i dem, som hafva jordbruket till sin hufvudsakliga förvärfskälla, att bilda anstalter för tillfredsställelse af denna modernärings lånebehof: de hafva väl mestadels, om än icke alla, af lätt insedda orsaker snart måst öfvergifvas, och sannolikt är till och med, att mången, som deri deltagit, rätt väl insett alla, under nuvarande lagstiftning för jordbrukets lånerörelse, mötande svårigheter, att icke säga omöjligheter; men just deras förnyande, detta oakadt, torde gifva vid handen att tillika en giltig grund till klagan förefinnes.

Visserligen har man hört anmärkas, att landbrukaren sjelf har skulden till sin förlägenhet, till sitt obestånd, att han obetänksamt inlåtit sig i köp om egendom, hvartill han saknat nödiga medel m. m., och att han derföre sjelf må uppbära följderna af sitt förfaringssätt; men blott med kännedom om de utomordentligt stora förbättringar, som genom enskildes bemödanden kommit åkerbruk och bergshandtering till del, synes dock otvifvelaktigt, att den *mest allmänna* orsaken till penningeförlägenheten *icke* är att söka i egendomsköpen; och tager man derjemte såsom sig bör med i räkningen, att landbrukaren så väl som bruksidkaren varit, till största båtnad för det allmänna, nära nog nödsakade att hålla jemna steg med den utveckling, som våra modernäringar i andra länder vunnit, så torde man få medgifva att obetänksamheten, då den förekommit, oftast varit hvarken så stor eller så oförlåtlig, att ju alla till det öfverklagade förhållandet samverkande orsaker äro väl värda att tagas i allvarligt öfvervägande. En af dessa orsaker — och derjemte en giltig grund till klagan — är efter mitt förmenande den uteslutande rättigheten att utgifva tryckta obligationer med säkerhet i landtfastighet, som blifvit Allmänna Hypotheksbanken förunnad. Denna s. k. Hypotheksbank, godkänd med knapp pluralitet af Rikets Ständer i elfte timman af en riksdag och sedermera af Kongl.

Kongl Maj:t i nåder fastställd, ansågs då böra förses med de mest vidsträckta och omfattande rättigheter för att kunna lösa den stora uppgift, som blifvit henne förelagd, att tillhandahålla jordbruket och i sin mån äfven bergshandteringen erforderliga kapital. Här erfordras icke ingå i närmare granskning af denna inrättnings beskaffenhet, ej heller att uppehålla sig vid de betänkliga ingrepp i de äldre hypoteksföreningarnes länge utöfvade och vederbörligen fastställda verksamhet, som derigenom egde rum, än mindre vid de sangviniska förhoppningar, som man till en början tyktes vid densamma fästa. Nog af, den har — hvad som ock var att förutse — icke länge kunnat uppfylla sin bestämmelse, och torde tvifvelsutana lida af åtminstone ett utaf de grundfel, som man med fog tillvitat de äldre provinciela hypoteksföreningarne, att nemligen, medelst sitt utlåningsätt, lika mycket befordra den förberörda obetänksamheten i spekulation på egendomsköp, som förminska sin förmåga att, enligt hela hypoteksinrättingens grundtanke, *understöda* modernäringarne. Häraf synes det mig klart, att det allmänna intresset ovägerligen kräver en sådan förändring af hypoteksinrättningarne i Riket, att de särskilda hypoteksföreningarne återfingo någon del af de rättigheter, som blifvit dem frantagna och för hvilkas begagnande Kongl. Maj:t i slik händelse egde i nåder fastställa villkoren i sammanhang med en derefter lämpad revision af de för deras enskilda angelägenheter gällande reglementen; och då sålunda hypoteksbankens bemedling mindre ofta komme att påkallas, skulle de garantiobligationer, som Staten lemnat densamma, än mindre än förut behöfva användas.

Ledd af den fasta öfvertygelsen, att, genom ett dylikt medgifvande åt de äldre hypoteksföreningarne, som redan ega sina särskilda angelägenheter att besörja, den ofta hörda klagan öfver förbiseendet vid den finansiela lagstiftningen af jordbrukets sannskyldiga intresse, skulle förlora sitt förnämligaste stöd och landtbrukarens så väl som bruksidkarens penningeförlägenhet efter hand minskas, tillåter jag mig alltså vördsamt föreslå, att *åtminstone* de före allmänna hypoteksbankens nådiga sanktion bildade hypoteksföreningarne återbekomme rättigheten att, *i öfverensstämmelse med de föreskrifter Kongl. Maj:t kunde täckas fastställa*, utgifva tryckta eller graverade, i Svenskt mynt ställda, på viss årlig afbetalning eller på viss uppsägningstid lydande, räntebärande obligationer, i hvilka för upplåningen säkerhet i jordegendom på landet yore utlofvad. Och till beredande af denna inskränktare förändring af hypoteksväsendet i Riket, får jag lika vördsamt föreslå nedanupptagna rättelser i nu gällande stadgar om en allmän hypoteksbank för riket, jemte de allmänna grunder, som vid hypo-

theksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända, nemligen:

1:o. Hvad Kongl. Förordningen angående en allmän hypoteksbank vidkommer, gifves följande lydelse åt:

§ 1. En allmän hypoteksbank skall inrättas, i ändamål att för de inom Riket bildade, i föreskrifven ordning stadfästade hypoteksföreningar ombesörja utlåning, för att åt dessa föreningar etc.

§ 2. Såsom delegare i allmänna hypoteksbanken skall ingå hvarje hypoteksförening, som hädanefter inom Riket bildas, så ock hvarje allredan inom riket bildad hypoteksförening för all den upplåning, föreningen hädanefter för sitt ändamål påkallar, af beskaffenhet, som i §§ 1 och 5 sägs.

§ 5. Ifrån den dag, denna förordning blifver offentlig kungjord, må ingen, vare sig nu befintlig eller framdeles tillkommande hypoteksförening, eller hvilken annan kreditinrättning som helst, än allena den allmänna hypoteksbanken, utgifva tryckta eller graverade, i utländskt myntslag ställda etc. etc.

§ 7. 1:sta mom. (eller stycket) lika och 2:dra momentet äfvenledes till näst sista raden efter orden »nästförutgångna året», hvarefter följa »för vinnande af delaktighet i hypoteksbanken» pröfvade och godkände säkerhetshandlingars belopp.

3:dje mom. lika.

2:o. Beträffande Kongl. Förordningen, angående de allmänna grunder, som etc. — skola till efterrättelse lända.

Rubriken erhåller denna lydelse:

Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning, angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet genom medel, som utaf hypoteksbanken upplånats skola till efterrättelse lända.

Och nedanupptagna §§ denna lydelse:

§ 19. 1:sta momentet förblifver oförändradt.

2:dra mom. i detsamma gälle ock för redan befintliga hypoteksföreningar i afseende å de upplåningar, som hädanefter för deras ändamål genom allmänna hypoteksbankens bemedling påkallas.

§ 21. Hvad i nästföregående § är sagdt gälle ock etc. — — — egenskap. I fråga deremot om de medel, som till sådan förening inflyta i och för liqvider af eller såsom inbetalningar på lån, dem föreningen i eget namn upptagit och för hvilka den allena ansvarar, äfvensom i fråga om medel, som inbetalas af i föreningen icke låntagande delegare, som icke uttryckligen tecknat sig för delaktighet i allmänna hypoteksbanken, äfvensom medel till föreningens reservfond höra, må det förblifva vid hvad

i sådant afseende i det för föreningens särskilda angelägenheter gällande reglemente är stadgadt.

§ 24. De reglementen, som för redan bildade hypoteksföreningar blifvit uppgjorda och fastställda, komma att fortfarande tjena till iakttagande i allt som rör förvaltningen af de angelägenheter, hvilka med de af dessa föreningar på egen ansvarighet upptagna lån stå i sammanhang; men i hvad angår den upplåning, för hvilken de, på sätt förordningen om hypoteksbanken föreskrifver, böra såsom delegare i denna bank ingå, gälle för dem i alla delar till efterrättelse hvad här ofvan om hypoteksföreningars bildande är stadgadt.

Dessa äro de förändringar i gällande stadgar om hypoteksbanken och i sammanhang dermed utkomna allmänna författningar som, efter hvad jag kunnat inse, skulle så vidt det tillhör Riksdagen att i ämnet besluta, erfordras, för att åt de äldre hypoteksföreningarne återgifva en rättighet, som synes mig utan all skada för hypoteksbanken, men till väsendtligt gagn för det allmänna kunna dem beviljas, men finnas för vinnande af motionens syfte flera lagförändringar nödiga, eller åt de ofvan upptagna en annan lydelse böra gifvas så torde motionen få anses innefatta förslag äfven derom.

Skulle åter ifrågavarande rättighet, att utgifva tryckta obligationer i Svenskt mynt med säkerhet i landfastighet, anses redan nu böra utsträckas till hypoteksföreningar, som uppstått efter hypoteksbankens tillkomst eller framdeles kunna bildas; så erfordrades utan tvifvel vida mer omfattande förändringar i hithörande stadgar. Men, som, enligt min öfvertygelse, det afsedda syftemålet med denna motion skulle, utan en sådan utsträckning af nämnda rättighet icke allenast lika väl, men kanske ändå bättre vinnas, om densamma beviljades endast de äldre hypoteksföreningarne, så har jag trott mig icke böra föreslå beskaffenheten af de lagförändringar, som blefve en oundviklig följd af rättighetens utsträckning, helst måhända derigenom ett, som jag tror, högst menligt uppskof, med frågans afgörande kunde förorsakas. Inom motionens gränser torde emellertid äfven ett sådant förslag ligga, men öfverlemnar jag åt vederbörande Utskott att med dess uppställande gå i författning, om sådant mot min förmening skulle anses nödigt eller nyttigt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukligen.

Stockholm den 29 Januari 1867.

Carl A. Trolle.